

SPRÅKPOLITIKEN

Som en del av sina insatser för att främja mobilitet och förståelse mellan kulturer har Europeiska unionen (EU) utsett språkinlärning till en viktig prioritering, och unionen ger bidrag till ett antal program och projekt på detta område. Flerspråkigheten ses av EU som en viktig faktor för den europeiska konkurrenskraften. Ett av målen för EU:s språkpolitik är därför att varje unionsmedborgare utöver sitt modersmål bör behärska ytterligare två språk.

RÄTTSLIG GRUND

I Europa är den språkliga mångfalden ett faktum. Språk är en väsentlig del av identiteten i Europa och det mest direkta kulturella uttrycket. I ett EU som grundas på mottot "förenade i mångfalden" är förmågan att kommunicera på flera språk en viktig tillgång såväl för enskilda som för organisationer och företag. Språken är även nödvändiga för att den kulturella och språkliga mångfalden inom EU ska respekteras.

Respekt för den språkliga mångfalden utgör ett grundläggande värde för EU, liksom respekt för individen och öppenhet gentemot andra kulturer. Detta återspeglas i ingressen till fördraget om Europeiska unionen, där det sägs att man inspirerats "av Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv" och att man bekräftar den vikt som fästs "vid principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna". I artikel 2 i EU-fördraget betonas respekten för mänskliga rättigheter och icke-diskriminering, medan det i artikel 3 anges att unionen ska "respektera rikedom hos sin kulturella och språkliga mångfald". I artikel 165.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) understryks att "målen för unionens insatser ska vara att utveckla den europeiska dimensionen inom utbildningen särskilt genom undervisning i och spridning av medlemsstaternas språk", samtidigt som den kulturella och språkliga mångfalden respekteras till fullo (artikel 165.1 i EUF-fördraget).

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som antogs år 2000 och blev rättsligt bindande genom Lissabonfördraget, föreskriver att all diskriminering på grund av språk ska vara förbjuden (artikel 21) och ålägger unionen att respektera den språkliga mångfalden (artikel 22).

Den första förordningen från 1958 om vilka språk som skulle användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen^[1], har ändrats efter hand som nya länder anslutit sig till EU, och tillsammans med artikel 55.1 i EU-fördraget fastställer den vilka som är de officiella

[1]EUT L 17, 6.10.1958, s. 385.

språken för EU^[2]. Varje unionsmedborgare har rätt att skriftligen vända sig till alla EU-institutioner eller EU-organ på något av dessa språk och att få svar på samma språk, i enlighet med artikel 24 i EUF-fördraget.

MÅL

EU:s språkpolitik grundas på respekt för den språkliga mångfalden i alla medlemsstater och på skapande av en interkulturell dialog inom hela EU. För att praktiskt omsätta begreppet ömsesidig respekt främjar EU undervisning i och inläring av främmande språk och alla medborgares rörlighet genom särskilda utbildnings- och yrkesutbildningsprogram. Kunskaper i främmande språk betraktas som en av de basfärdigheter som alla EU-medborgare bör tillägna sig för att förbättra sina utbildnings- och anställningsmöjligheter. EU arbetar även med medlemsstaterna för att skydda minoriteter, med utgångspunkt i Europarådets europeiska stadga om landsdels- eller minoritetsspråk.

I sitt bidrag till det sociala toppmötet i Göteborg den 17 november 2017 lanserade kommissionen idén om ett "europeiskt utbildningsområde" med riktmärket att "senast 2025 ska alla ungdomar i EU efter avslutat gymnasium ha goda kunskaper i två språk utöver modersmålet" (COM(2017)0673). Efter toppmötet offentliggjorde kommissionen ett förslag till rådets rekommendation om en övergripande strategi för språkundervisning och språkinläring (COM(2018)0272).

RESULTAT

A. Utveckling av politik och stöd till språkforskning

1. Jämförbara uppgifter om språkkunskaper

2005 lade kommissionen fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet om en europeisk indikator för språkkunskaper (COM(2005)0356), det vill säga ett instrument för att mäta språkkunskaperna i medlemsstaterna. Ramarna för detta fastställdes i ett meddelande från kommissionen som antogs den 13 april 2007 (COM(2007)0184). Enligt kommissionens meddelande från 2005 är syftet med indikatorn att mäta de övergripande kunskaperna i främmande språk i varje medlemsstat. Indikatorn kommer även att bidra till förståelsen av huruvida de åtgärder som vidtagits för att planerna på att alla ska lära sig sitt modersmål plus två andra språk fungerar, tack vare jämförbara uppgifter om språkkunskaper i alla medlemsstater. En rådgivande kommitté inrättades och redogjorde för resultaten av en första enkät 2011 som visade att det behövs en bättre genomförd strategi för språkinläring i skolorna.

2. ECML och Mercator

EU stöder två centrum för språkforskning: Europeiska centrumet för moderna språk (ECML) och det europeiska centrumet för forskning om flerspråkighet och språkinläring (Mercator). ECML uppmuntrar högsta kvalitet och innovation i språkundervisningen och hjälper unionsmedborgarna att lära sig språk på

[2]EU:s 24 officiella språk är följande: bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska.

ett effektivare sätt. Dess huvudsakliga mål är att hjälpa medlemsstaterna att genomföra en effektiv språkinlärningspolitik genom att fokusera på språkinläring och språkundervisning, främja dialog och utbyte av bästa praxis samt stödja programrelaterade nätverk och forskningsprojekt. Mercator är en del av ett nätverk med fem forsknings- och dokumentationscentrum, och har specialiserat sig på regionala språk och minoritetsspråk i Europeiska unionen.

3. Europeisk masterutbildning i översättning

Den europeiska masterutbildningen i översättning (EMT) är ett kvalitetsmärke för översättningsutbildningar på universitetsnivå som motsvarar överenskomna yrkesstandarder och marknadernas efterfrågan. Huvudmålet för EMT är att förbättra översättningsutbildningarnas kvalitet och att uppmuntra personer med hög kompetens att arbeta som översättare i EU. Kvalitetsmärkningen EMT syftar till att höja översättaryrkets status i EU.

B. Handlingsprogram

1. Programmet Erasmus+

[Erasmus+](#) är EU-programmet för utbildning, ungdomar och idrott för perioden 2014–2020. Ett av programmets särskilda mål är att främja språkinläring och språklig mångfald. I [programvägledningen till Erasmus+ 2019](#) sägs att de möjligheter som skapas för att erbjuda språkligt stöd syftar till att göra rörligheten effektivare och mer ändamålsenlig, förbättra inlärningsresultaten och därmed bidra till programmets särskilda mål (s. 9). Språkstöd erbjuds via [Erasmus+ språkstöd online](#) för enskilda personer som deltar i utbytesverksamhet för att lära sig värdlandets språk. Erasmus + uppmuntrar också samarbete för att främja innovation och utbyte av god praxis genom partnerskap på området för språkundervisning och språkinläring. Vidare kan bidrag för språkligt stöd vid behov ges till stödmottagare inom partnerskap som anordnar långsiktig yrkesutbildnings- och undervisningsverksamhet för personal, ungdomsledare och studerande. Programmet Erasmus+ finansierar också varje år flera projekt för att stödja teckenspråksundervisning och inläring av teckenspråk, och för att främja kunskaperna om språklig mångfald samt skydda minoritetsspråk.

[Kommissionens förslag](#) till ett efterföljande program (2021–2027) offentliggjordes i maj 2018 ([COM\(2018\)0367](#)). Förslaget kom i kölvattnet till toppmötet i Göteborg 2017 och syftar till att förbättra språkinläringen, särskilt genom ökad användning av onlineverktyg. I programområde 1 kommer programmet att stödja "möjligheter till språkinläring, inbegripet sådana som stöder mobilitetsverksamhet".

2. Programmet Kreativa Europa

Inom ramen för programmet Kreativa Europa erbjuds stöd till översättning av böcker och manuskript genom delprogrammet för kultur ([Culture sub-programme](#)).

3. Europeiska språkdagen

Motiverade av den stora framgången med Europeiska språkåret 2001, har EU och Europarådet beslutat att den så kallade Europeiska språkdagen, European Day of Languages, ska firas den 26 september varje år, med olika slags evenemang för att

främja språkinläring inom hela EU. Syftet är att öka medborgarnas medvetenhet om de många olika språk som talas i Europa och att uppmuntra dem att lära sig språk.

4. Europeiska utmärkelsen för språk

Europeiska utmärkelsen för språk ([European Language Label](#)) är ett hederstecken som kommissionen delar ut för att uppmuntra nya initiativ avseende språkundervisning och språkinläring, belöna nya metoder för språkundervisning och öka medvetenheten om regionala språk och minoritetsspråk. Utmärkelsen kan tilldelas projekt från deltagande länder, t.ex. det mest nyskapande språkinlärningsprojektet, den person som gjort störst framsteg när det gäller att lära sig främmande språk och den bästa språkläraren.

5. Juvenes Translatores (Unga översättare)

Varje år delar kommissionen ut Juvenes Translatores pris för den bästa översättning som gjorts bland 17-åriga elever i alla medlemsstater. Ungdomarna kan välja att översätta från och till vilket av Europeiska unionens officiella språk som helst.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

A. Språklig mångfald

Först måste det påpekas att Europaparlamentet har antagit en fullvärdig flerspråkspolitik, vilket innebär att alla EU:s språk anses lika viktiga. Alla parlamentsdokument översätts till EU:s samtliga officiella språk, och varje ledamot av Europaparlamentet har rätt att tala på det officiella språk han eller hon väljer.

I sin resolution av den 24 mars 2009 om flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande^[3] upprepade Europaparlamentet sitt stöd för EU:s politik på området för flerspråkighet, och uppmanade kommissionen att utarbeta åtgärder som syftar till att erkänna betydelsen av och främja språklig mångfald.

Den 28 mars 2019 antog Europaparlamentet programmet Kreativa Europa 2021–2027^[4]. I den artikel som ägnas åt programmets mål betonade parlamentet att man måste ta hänsyn till de specifika förhållandena i olika länder, även länder eller regioner med särskild geografisk eller språklig situation. Parlamentet lade också till en särskild bestämmelse om stöd till undertextning, dubbing och ljudbeskrivning av europeiskt audiovisuellt innehåll, för att främja internationell försäljning och omsättning av icke-nationella europeiska verk på alla plattformar.

Under 2018 arbetade Europaparlamentets utskott för kultur och utbildning med ett initiativbetänkande om likabehandling av språk i den digitala tidsåldern – ett projekt om det mänskliga språket, baserat på en [studie](#) med samma titel som utarbetats på begäran av parlamentets panel för bedömning av vetenskapliga och tekniska alternativ (STOA-panelen). Vid plenarsammanträdet den 11 september 2018 antogs resolutionen om likabehandling av språk i den digitala tidsåldern^[5]. I denna resolution uppmanar parlamentet kommissionen att bedöma det lämpligaste sättet att säkerställa likabehandling av språk i den digitala tidsåldern, och att utveckla en kraftfull och samordnad strategi för en flerspråkig digital inre marknad. Sedan 2007

[3] [EUT C 117E, 6.5.2010, s. 59.](#)

[4] [Antagna texter, P8_TA-PROV\(2019\)0323.](#)

[5] [Antagna texter, P8_TA-PROV\(2018\)0332.](#)

delar Europaparlamentet varje år ut [Lux-priset](#) för att stödja produktion och distribution av europeiska filmer. I priset ingår undertextning av de tre finalistfilmerna på de 24 språk som är officiella EU-språk.

B. Stöd till minoritetsspråk

Den 23 november 2016 antog Europaparlamentet en resolution om teckenspråk och professionella teckenspråkstolkar^[6]. Syftet var att poängtera att döva, dövblinda och personer med nedsatt hörsel måste få tillgång till samma information och kommunikation som andra människor får, och detta kan ske genom teckenspråkstolkning, textning, taligenkänning och/eller alternativa former av kommunikation, också muntliga tolkar. I resolutionen erkändes även att EU-institutionerna redan gör offentliga evenemang och utskottssammanträden tillgängliga.

Europaparlamentet antog 2013 en resolution om utrotningshotade europeiska språk och den språkliga mångfalden inom Europeiska unionen^[7], där medlemsstaterna uppmanades att vara mer uppmärksamma på hotade europeiska språk, och att helhjärtat ställa upp för att skydda och främja mångfalden i unionens språkliga och kulturella arv.

I en studie om minoritetsspråk och utbildning: bästa praxis och fallgropar, som beställts av Europaparlamentets utskott för kultur och utbildning och som publicerades i början av 2017, undersöks situationen för minoritetsspråk inom utbildning i tretton fallstudier.

Den 7 februari 2018 antog Europaparlamentet en resolution om skydd och icke-diskriminering av minoriteter i EU:s medlemsstater^[8]. I denna resolution uppmantras medlemsstaterna att säkerställa att rätten att använda ett minoritetsspråk upprätthålls, och att skydda den språkliga mångfalden inom unionen. Texten förespråkar respekt för språkliga rättigheter i samhällen där det finns mer än ett officiellt språk, och uppmanar kommissionen att ytterligare främja undervisning i och användning av regionala språk och minoritetsspråk.

Pierre Hériard

05/2019

[6][EUT C 224, 27.6.2018, s. 68.](#)

[7][EUT C 93, 9.3.2016, s. 52.](#)

[8][EUT C 463, 21.12.2018, s. 21.](#)

